

ТӨРИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

№ 21 (158)

Монгол Улсын Засгийн Газрын тогтоол:

- *Журал батлах тухай*

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн цэцийн дүгнэлт:

- *Монгол Улсын Засгийн Газрын 1999 оны 176,2000 оны 22, 23дугаар тогтоол Үндсэн хуулийн холбогдох заалтыг зөрчиж байгаа эсэхийг хянан хэлэлцсэн тухай*

Улсын Их Хурлын Тамгын газар

**Улаанбаатар хот
2000 он**

ТӨРИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН АЛБАН МЭДЭЭЛЭЛ

Улаанбаатар хот 2000 оны зургадугаар сарын 7 № 21 (158)

Гарчиг

Нэг. МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

236. Журам батлах тухай	Дугаар 52	437
237. Журам батлах тухай	Дугаар 56	440

Хоёр. МОНГОЛ УЛСЫН ҮНДСЭН ХУУЛИЙН ЦЭЦИЙН ДҮГНЭЛТ

238. Монгол Улсын Засгийн газрын 1999 оны 176, 2000 оны 22, 23 дугаар тогтоол Үндсэн хуулийн холбогдох заалтыг зөрчиж байгаа эсэхийг хянан хэлэлцсэн тухай	Дугаар 04	444
--	-----------	-----

Гурав. МОНГОЛ УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХИЙН ТОГТООЛ

239. Гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирлыг нөхөн төлүүлэх тухай	Дугаар 03	446
--	-----------	-----

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2000 оны 3 дугаар сарын 30-ны өдөр

Дугаар 52

Улаанбаатар хот

Журам батлах тухай

Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн орлогоос байгаль орчныг хамгаалах, байгалийн нөөцийг нөхөн сэргээх арга хэмжээнд зарцуулах хөрөнгийн хувь, хэмжээний тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсэгт заасныг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1. "Байгаль орчныг хамгаалах, байгалийн нөөцийг нөхөн сэргээх арга хэмжээнд зарцуулах төлбөрийн орлогын хэсгийг бүрдүүлэх, зарцуулах, тайлагнах журам"-ыг хавсралтын ёсоор баталсугай.

2. Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн орлогоос байгаль орчныг хамгаалах, байгалийн нөөцийг нөхөн сэргээх арга хэмжээнд зориулан 2001 онд зарцуулах хөрөнгийн хувь, хэмжээг энэ оны 5 дугаар сарын 1-ний дотор хамтран батлахыг Байгаль орчны сайд С.Мэндсайхан, Сангийн сайд Я.Очирсүх нарт үүрэг болгосугай.

Монгол Улсын Ерөнхий сайд
Байгаль орчны сайд

Р.АМАРЖАРГАЛ
С.МЭНДСАЙХАН

Засгийн газрын 2000 оны 52 дугаар тогтоолын хавсралт

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ, БАЙГАЛИЙН НӨӨЦИЙГ НӨХӨН СЭРГЭЭХ АРГА ХЭМЖЭЭНД ЗАРЦУУЛАХ ТӨЛБӨРИЙН ОРЛОГЫН ХЭСГИЙГ БҮРДҮҮЛЭХ, ЗАРЦУУЛАХ, ТАЙЛАГНАХ ЖУРАМ Нэг. Нийтлэг үндэслэл

1. Байгаль орчныг хамгаалах, байгалийн нөөцийг нөхөн сэргээх арга хэмжээнд зориулан байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн орлогын

хэсгийг бүрдүүлэх, зарцуулах, тайлагнахад энэ журмыг дагаж мөрдөнө.

УНШИНГЧДЫН АНХААРАЛД!

"Төрийн мэдээлэл" эмхтгэлийн 19 дүгээрт нийтлэгдсэн "Аялал жуулчлалын тухай" хуулийн 30 дугаар зүйлийн дугаарыг 24 дүгээр зүйл гэж залруулан уншина уу.

УИХ-ын Тамгын газрын хуулийн хэлтэс

2. Энэ журмын зорилго нь байгалийн баялгийн нөөц ашигласны төлбөрийн орлогын хэсгийг байгаль орчныг хамгаалах, байгалийн нөөцийг нөхөн сэргээхтэй холбогдсон арга хэмжээнд зарцуулах үйл ажиллагааг зохицуулахад оршино.

Хоёр. Төлбөрийн орлогын хэсгийг бүрдүүлэх

3. "Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн орлогоос байгаль орчныг хамгаалах, байгалийн нөөцийг нөхөн сэргээх арга хэмжээнд зарцуулах хөрөнгийн хувь, хэмжээний тухай хууль"-ийн 3, 4 дүгээр зүйлд заасан төлбөрийн хэсэг, хувь хэмжээтэй уялдуулан байгаль орчныг хамгаалах, байгалийн нөөцийг нөхөн сэргээх арга хэмжээнд зарцуулах хөрөнгийг төсөв, санхүүгийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага дор дурдсанаар бүрдүүлнэ:

а/тухайн төлөвлөгөөт жилд улс, орон нутгийн төсөвт орох ойгоос хэрэглээний мод, түлээ бэлтгэж ашигласны төлбөрийн орлогын 70 хувиас дээш, газрын төлбөрийн орлогын 20 хувиас дээш хувьтай тэнцэх хэмжээний мөнгөн хөрөнгийг нэгдсэн журмаар зарцуулахаар улсын төвлөрсөн төсвийн тусгай дансанд төвлөрүүлэх;

б/энэ зүйлийн "а"-д заасан төвлөрүүлэн зарцуулахаар бүрдүүлсэн хувь хэмжээнээс бусад байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн орлогын хэсэгтэй тэнцэх буюу түүнээс дээш хэмжээний хөрөнгийг аймаг, нийслэлийн төсвийн тусгай дансанд төвлөрүүлэх.

4. Аймаг, нийслэл нь энэ зүйлийн 3 дугаар зүйлийн "б"-д заасны дагуу төвлөрүүлсэн хөрөнгөөс сумдын байгаль орчныг хамгаалах, байгалийн нөөцийг нөхөн сэргээх арга хэмжээнд зарцуулах хөрөнгийн эх үүсвэрийг бүрдүүлнэ.

Гурав. Төлбөрийн орлогын хэсгийг зарцуулах

5. Энэ журмын 3, 4 дүгээр зүйлд заасны дагуу бүрдүүлсэн төлбөрийн орлогын хэсэгтэй тэнцэх хөрөнгийг байгаль орчныг хамгаалах, байгалийн нөөцийг арвижуулах, нөхөн сэргээх,

зохион байгуулах болон орчны доройтлыг бууруулах, байгалийн гамшгаас урьдчилан сэргийлэх, байгаль орчны хууль тогтоомжийг сахиулах арга хэмжээнд зарцуулна.

6. Төлбөрийн орлогын хэсгээс санхүүжигдэх байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх арга хэмжээ нь улс, аймаг, нийслэл, сумын эдийн засаг, нийгмийг хөгжүүлэх тухайн жилийн үндсэн чиглэл болон байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөнд тус тус тусгагдсан байвал зохино.

Дөрөв. Төрийн захиргааны төв болон нутгийн захиргааны байгууллагын үүрэг

7. Төсөв, санхүүгийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага дараахь үүргийг хэрэгжүүлнэ:

а/энэ журмын 3 дугаар зүйлийн "а"-д заасны дагуу бүрдүүлсэн хөрөнгөөр газар, ойн нөөцийг хамгаалах, нөхөн сэргээх, зохион байгуулах арга хэмжээг санхүүжүүлэх;

б/аймаг, нийслэлийн байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх арга хэмжээг санхүүжүүлэх эх үүсвэрийг бүрдүүлж өгөх, зарцуулалтад хяналт тавих;

в/байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн орлогоос байгаль орчныг хамгаалах, байгалийн нөөцийг нөхөн сэргээх арга хэмжээнд дараа онд зориулан зарцуулах хөрөнгийн хувь, хэмжээг жил бүрийн 5 дугаар сарын 1-ний дотор багтаан байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагатай хамтран тогтоож байх.

8. Байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага дараахь үүргийг хэрэгжүүлнэ:

а/байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн орлогын хэсгийн эх үүсвэрээс санхүүжигдэх байгаль орчныг хамгаалах, байгалийн нөөцийг нөхөн сэргээх арга хэмжээнд дараа онд зарцуулах хөрөнгийн хувь, хэмжээг жил бүрийн 5 дугаар сард багтаан аймаг,

нийслэлд хүргүүлэх;

б/аймаг, нийслэлийн байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх арга хэмжээний дараа оны төлөвлөгөөний төслийг хянаж, түүний талаархи саналаа 10 дугаар сард багтаан аймаг, нийслэлийн Засаг даргад хүргүүлэх;

в/энэ журмын 3 дугаар зүйлийн "а"-д заасны дагуу бүрдүүлсэн хөрөнгийн зарлагын төсөв, төлөвлөгөө, гүйцэтгэлийн тайланг хянан баталж, хэрэгжилтийг зохион байгуулах.

9. Аймаг, нийслэл, сумын Засаг дарга дараах үүргийг хэрэгжүүлнэ:

а/төлбөрийн орлогын хэсгээр дараа онд хэрэгжүүлэх аймаг, нийслэлийн байгаль орчныг хамгаалах, байгалийн нөөцийг нөхөн сэргээх арга хэмжээний төлөвлөгөөний төслийг 7 дугаар сарын 30-ны дотор багтаан байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад, сумдын төлөвлөгөөний төслийг 6 дугаар сарын 30-ны дотор багтаан аймаг, нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газарт хүргүүлэх;

б/тухайн жилд аймаг, нийслэлийн хэмжээгээр санхүүжигдэх байгаль орчныг хамгаалах, байгалийн нөөцийг нөхөн сэргээх арга хэмжээний төлөвлөгөө, зарлагын төсвийн төслийг зохих шатны Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хуралд өргөн мэдүүлж шийдвэрлүүлэх;

в/энэ журмын 3 дугаар зүйлийн "б" заалт, 4 дүгээр зүйлд заасны дагуу бүрдүүлсэн төлбөрийн орлогын хэсгийг тусгай дансанд төвлөрүүлэх, зориулалтын дагуу зарцуулах ажлыг зохион байгуулах;

г/байгаль орчныг хамгаалах, байгалийн нөөцийг нөхөн сэргээх арга хэмжээг байгаль орчны мэргэжлийн болон бусад аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэдээр гэрээний үндсэн дээр гүйцэтгүүлж, биелэлтэд нь хяналт тавих;

д/аймаг, нийслэл, сумын эдийн засаг, нийгмийг хөгжүүлэх үндсэн чиглэл болон байгаль орчныг хамгаалах, байгалийн нөөцийг нөхөн сэргээх

төлөвлөгөөнд тусгагдаагүй арга хэмжээг санхүүжүүлэхгүй байх.

10. Энэ журмын 3 дугаар зүйлийн "б"-д заасны дагуу байгаль орчныг хамгаалах, байгалийн нөөцийг нөхөн сэргээх арга хэмжээнд зориулан бүрдүүлсэн төлбөрийн орлогын хэсгийн 70 хувийг тухайн суманд, 30 хувийг сум дундын чанартай нийтлэг арга хэмжээнд зориулан аймагт тус тус төвлөрүүлэн зарцуулна.

11. Төлбөрийн орлогын хэсгээс санхүүжигдэх байгаль орчныг хамгаалах, байгалийн нөөцийг нөхөн сэргээх арга хэмжээнд шаардагдах зардлын нормативыг байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагаас төсөв, санхүүгийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагатай хамтран тухай бүр тогтоож мөрдүүлнэ.

Тав. Төлбөрийн орлогын хэсгийн зарцуулалтыг тайлагнах, мэдээлэх

12. Төлбөрийн орлогын хэсгээс санхүүжүүлсэн байгаль орчныг хамгаалах, байгалийн нөөцийг нөхөн сэргээх арга хэмжээний гүйцэтгэлийг гүйцэтгэгч байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэд гэрээнд заасан нөхцөлийн дагуу тухайн аймаг, нийслэл, сумын Засаг даргын Тамгын газарт, Засаг дарга нь Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хуралд тус тус тайлагнана.

13. Аймаг, нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газар нь байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн орлогын хэсгээс бүрдүүлсэн хөрөнгөөр санхүүжүүлсэн арга хэмжээний хагас жилийн тайланг тухайн жилийн 7 дугаар сарын 30-ны дотор, жилийн тайланг дараа оны 1 дүгээр сарын 30-ны дотор гаргаж байгаль орчны болон төсөв, санхүүгийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад тайлагнана.

14. Байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага нь төлбөрийн орлогын хэсгээс бүрдүүлсэн хөрөнгөөр санхүүжүүлсэн байгаль орчныг хамгаалах, байгалийн нөөцийг нөхөн сэргээх арга хэмжээний үр дүнг Засгийн газраас Улсын Их Хуралд жил бүр өргөн мэдүүлдэг "Байгаль орчны төлөв байдлын тайлан"-д тусгаж байна.

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2000 оны 4 дүгээр сарын 12-ны өдөр

Дугаар 56

Улаанбаатар хот

Журам батлах тухай

Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1. "Цацрагийн хамгаалалт, аюулгүй байдлыг хангах журам"-ыг хавсралтын ёсоор баталсугай.

2. Журмыг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаанд хяналт тавьж ажиллахыг Гэгээрлийн сайд бөгөөд Цөмийн энергийн комиссын дарга А.Баттөрд даалгасугай.

3. Энэ тогтоол гарсантай холбогдуулан Засгийн газрын 1991 оны 260 дугаар тогтоолоор баталсан "Үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэхэд зөвшөөрөл олгох журам"-ын хавсралтын 1 дэх заалтад "...болон радио идэвхт," гэсэн хэсэг, "Цацрагаас хамгаалах ажлыг сайжруулахтай холбогдсон зарим арга хэмжээний тухай" Засгийн

газрын 1994 оны 5 дугаар сарын 9-ний өдрийн 93 дугаар тогтоол, Засгийн газрын 1997 оны 180 дугаар тогтоолоор баталсан "Цөмийн энергийн комиссын дүрэм"-ийн 4 дэх заалтын "...цацрагийн аюулгүй байдлыг хангах хууль тогтоомж, эрхийн актууд, цацрагийн аюулгүйн норм, дүрэм, журмыг нийгмийн харилцаанд тохируулан шинэчилж боловсронгуй болгож хэрэгжилтэд хяналт тавина." гэсэн хэсэг, 7 дахь заалт, 14 дэх заалтын "а"-гийн "...цацрагийн аюулгүй байдлыг хангах хууль эрхийн акт, стандарт, цацрагийн аюулгүйн норм, дүрэм, журам..." гэсэн хэсэг, 14 дэх заалтын "б", "г", 15 дахь заалтын "а", "в", "г"-г тус тус хүчингүй болсонд тооцсугай.

Монгол Улсын Ерөнхий сайд

Р.АМАРЖАРГАЛ

Гэгээрлийн сайд

А.БАТТӨР

Засгийн газрын 2000 оны 56 дугаар тогтоолын хавсралт

ЦАЦРАГИЙН ХАМГААЛАЛТ, АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫГ ХАНГАХ ТУХАЙ ЖУРАМ

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

1. Энэ журмын зорилго нь цацрагийн хамгаалалт, аюулгүй байдлыг хангах үйл ажиллагаа, цацрагийн үүсгүүрийг ашиглах, хадгалах зөвшөөрөл олгох, тэдгээртэй холбогдон үүсэх харилцааг зохицуулахад оршино.

2. Улсын хэмжээнд цацрагийн хамгаалалт, аюулгүй байдлыг хангах, цацрагийн нэмэгдэл шарлага үүсгэх практик үйл ажиллагаанд хяналт тавих чиг үүргийг Цацрагийн хяналтын алба (цаашид "Хяналтын алба" гэх) хэрэгжүүлнэ.

3. Цацрагийн хамгаалалт, аюулгүй байдлыг хангах талаар гарсан хууль тогтоомж, Засгийн газрын шийдвэр, бусад эрхийн актын биелэлтэд тавих улсын хяналтыг Хяналтын алба гүйцэтгэх бөгөөд тэдгээрийн хэрэгжилтийг бүх шатны Засаг дарга, цацрагтай холбогдсон үйл ажиллагаа явуулж буй хуулийн этгээд, албан тушаалтан эрх хэмжээнийхээ дагуу хариуцна.

4. Цацрагтай холбогдсон үйл ажиллагаа явуулж буй бүх хуулийн этгээд, иргэн энэ журмыг дагаж мөрдөнө.

5. Энэхүү журамд заасан "цацрагийн үүсгүүр" гэдэгт Цацрагийн аюулгүйн норм /ЦАН-83/

-д заасан цацраг идэвхт бодис болон ионжуулагч цацраг гаргагч техник зэрэг үүсгүүрийг ойлгоно.

Хоёр. Цацрагийн үүсгүүрийг ашиглах зөвшөөрөл олгох, зөвшөөрлийг сунгах, цуцлах

6. Энэхүү журмын 8-д заасан шаардлагын дагуу хүсэлт гаргасан дараахь хуулийн этгээд, иргэнд цацрагийн үүсгүүр ашиглах зөвшөөрөл (цаашид "зөвшөөрөл" гэх) олгоно. Үүнд:

а/Монгол Улсын хуулийн этгээд, иргэн;

б/Монгол Улсын хууль тогтоомжийн дагуу үйл ажиллагаа явуулж байгаа гадаадын хөрөнгө оруулалттай хуулийн этгээд, иргэн.

7. Зөвшөөрөл авахыг хүссэн хуулийн этгээд буюу иргэн нь Хяналтын албанаас баталсан загварын дагуу өргөдөл гарган тус албанд өгнө.

8. Өргөдөлд дор дурдсан баримт бичгийг хавсаргана:

а/цацрагийн үүсгүүр ашиглаж явуулах үйл ажиллагааны техникийн үндэслэл;

б/цацрагийн үүсгүүрийн үйлдвэрийн гэрчилгээ, үндсэн үзүүлэлтүүд;

в/тухайн үүсгүүрийг ашиглах хуулийн этгээдийн цацрагийн хамгаалалт, аюулгүй байдлыг хариуцсан ажилтан томилсон тушаал;

г/практик үйл ажиллагаа явуулах зорилго болон чиглэлийн тухай танилцуулга;

д/практик үйл ажиллагаа явуулах байрны тодорхойлолт;

е/тухайн үүсгүүр нь цацрагийн хамгаалалт, аюулгүй байдлын шаардлагыг хангасан тухай Хяналтын албаны дүгнэлт;

ж/хуулийн этгээдийн Улсын бүртгэлийн гэрчилгээ, дүрэм;

з/байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээ;

и/улсын тэмдэгтийн хураамж төлсөн тухай баримт;

к/хуулийн этгээд, иргэний албан ёсны нэр, хаяг, харилцах утас, факсын дугаарыг тусгасан тодорхойлолт.

9.Зөвшөөрөл авахаар өргөдөл гаргасан хуулийн этгээд, иргэн нь цацрагийн хамгаалалт, аюулгүй байдлыг хангах практик үйл ажиллагаа явуулах талаар зохих мэдлэгтэй байна.

10.Энэ журмын 8, 9-д заасан шаардлага, нөхцөлийг хангаагүй тохиолдолд Хяналтын алба өргөдлийг хүлээж авахгүй.

11.Хяналтын алба нь зөвшөөрөл авах тухай өргөдлийг хүлээж авснаас хойш ажлын 10 хоногийн дотор тухайн өргөдөл, түүнд хавсаргасан баримт бичгийг хянан үзэж, шаардлага хангасан гэж үзвэл зөвшөөрөл олгож улсын бүртгэлд бүртгэнэ.

12.Нэг зөвшөөрлийг зөвхөн нэг этгээдийн нэр дээр олгоно.

13.Явуулж буй практик үйл ажиллагааны нөхцөлөөс хамааран зөвшөөрлийг 2 жил хүртэл хугацаагаар олгоно.

14.Зөвшөөрөл эзэмшигч нь зөвшөөрөл

хүчин төгөлдөр байх хугацаа дуусахаас 1 сарын өмнө хугацаа сунгуулах тухай өргөдлөө Хяналтын албанаас баталсан загварын дагуу тус албанд гаргана. Өргөдөлд дараахь баримт бичгийг хавсаргана:

а/практик үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөл;

б/улсын тэмдэгтийн хураамж төлсөн тухай баримт;

в/цацрагийн хамгаалалт, аюулгүй байдлыг хянасан тухай Хяналтын албаны магадлагаа.

15.Хяналтын алба зөвшөөрлийн хугацаа сунгуулах тухай өргөдөл, түүнд хавсаргасан баримт бичгийг хүлээн авснаас хойш ажлын 10 хоногийн дотор зөвшөөрөл эзэмшигч нь түүнийг сунгуулах шаардлагыг хангасан эсэхийг хянан тогтоож асуудлыг шийдвэрлэнэ.

16.Дараахь тохиолдолд Хяналтын алба зөвшөөрлийг хүчингүй болгоно:

а/зөвшөөрлийг хууль бусаар олж авсан нь тогтоогдсон;

б/бүртгэл, зөвшөөрөлд тусгагдсан нөхцөлийг зөрчсөн, эсхүл зөвшөөрөлд заасан нөхцөл өөрчлөгдсөн;

в/зөвшөөрөл эзэмшигч нь хууль тогтоомж, холбогдох бусад эрхийн акт болон энэхүү журмыг удаа дараа зөрчсөн;

г/зөвшөөрөл эзэмшигч хуулийн этгээд нь нарийн мэргэжлийн ажилтангүй болсон;

д/хуулийн этгээд нь өөрчлөн байгуулагдсан, татан буугдсан, эсхүл дампуурсан нь шүүхээр тогтоогдсон.

Гурав.Цацрагийн үүсгүүрээс хамгаалах, түүнийг ашиглах, үйлдвэрлэх, экспортлох, импортлох, хадгалах, тээвэрлэх, улсын хилээр нэвтрүүлэх, цацраг идэвхт хаягдлыг булшлахад тавих шаардлага

17.Цацрагийн үүсгүүрээс хамгаалахад тавих шаардлага:

а/цацрагийн үүсгүүрийг ашиглах явцад

хүний эрүүл мэнд, байгаль орчинд үзүүлэх хортой нөлөөллөөс хамгаалах арга хэмжээг практик үйл ажиллагаа явуулж буй хуулийн этгээд, иргэн өөрийн зардлаар хэрэгжүүлнэ;

б/хуулийн этгээд практик үйл ажиллагаа явуулахдаа энэхүү журам, холбогдох бусад норм, дүрэм, технологийн горимыг мөрдөж ажиллана.

Энэ журамд заасан норм, дүрэм, технологийн горимыг Хяналтын алба тогтооно.

18.Цацрагийн үүсгүүрийг үйлдвэрлэх, экспортлох, импортлоход тавих шаардлага:

а/цацрагийн үүсгүүрийг үйлдвэрлэхдээ тухайн үйлдвэрт ашиглах, шинээр гарган авах үүсгүүрийн шинж чанар, цацрагийн төрөл, цацраг идэвхийн хэмжээ, нөлөөллийн талаар тодорхой мэдээлэл бэлтгэж Хяналтын албанд гаргаж өгнө;

б/цацрагийн үүсгүүрийг үйлдвэрлэх, экспортлох, импортлоход Хяналтын албанаас дүгнэлт гаргуулж, зөвшөөрөл авна;

в/цацрагийн үүсгүүрийг үйлдвэрлэхэд 18-аас дээш насны зохих мэдлэг, дадлага туршлагатай хүнийг ажиллуулна.

19.Цацрагийн үүсгүүрийг хадгалахад тавих шаардлага:

а/тухайн үүсгүүрийн онцлог шинж чанарыг харгалзан түүнийг зориулалтын тусгай байранд цацрагийн хамгаалалт, аюулгүйн дүрмийн дагуу хадгална;

б/цацраг идэвхийн хэмжээ нь технологийн болон аюулгүй ажиллагааны шаардлага хангахгүй болсон, эсхүл ашиглагдахгүй байгаа цацрагийн үүсгүүрийг улсын төвлөрсөн, тусгай зориулалтын байранд хадгална;

Улсын төвлөрсөн хадгалах байр нь улсын онцгой объект байна.

в/цацрагийн үүсгүүр алдагдсан нь илэрсэн тохиолдолд Хяналтын алба, Цагдаагийн болон Тагнуулын ерөнхий газарт нэн даруй мэдэгдэнэ.

20.Цацрагийн үүсгүүр, цацраг идэвхт хаягдлыг тээвэрлэхэд тавих шаардлага:

а/цацрагийн үүсгүүр, цацрагийн үүсгүүртэй аппарат, багаж хэрэгсэл, тоног төхөөрөмжийг тээвэрлэхэд эрх бүхий байгууллагаас

баталсан дүрмийг мөрдөнө;

б/цацрагийн үүсгүүрийг хүн, мал, амьтан болон бараа, бүтээгдэхүүнтэй хамт тээвэрлэхийг хориглоно;

в/хууль тогтоомжид өөрөөр заагаагүй бол цацрагийн үүсгүүрийг улс хооронд тээвэрлэхэд олон улсын байгууллагын зөвлөмж болон гэрээг дагаж мөрдөнө.

21.Цацраг идэвхт хаягдлыг тээвэрлэхэд энэ журмын 20-д заасан журмыг мөрдөнө.

22.Цацрагийн үүсгүүрийг ашиглахад тавих шаардлага:

а/цацрагийн үүсгүүрийн ашиглалтын бүртгэлийг хөтөлж, тайлан, мэдээгээ Хяналтын албанд жил бүрийн 12 дугаар сарын 15-ны дотор гаргаж өгнө;

б/цацрагийн үүсгүүрийг хүлээн авснаас хойш ажлын 3 хоногийн дотор Хяналтын алба, Тагнуулын ерөнхий газар болон түүний орон нутгийн салбар нэгжид мэдэгдэж бүртгүүлнэ;

в/практик үйл ажиллагааг цацрагийн аюулгүйн норм, дүрэм болон хөдөлмөр хамгааллын нөхцөл, шаардлагыг бүрэн хангасан зориулалтын байранд явуулна;

г/практик үйл ажиллагаа явуулж буй хуулийн этгээд, иргэн аюулгүй ажиллагааны дүрмийг боловсруулж, байцаагчаар батлуулсан үйл ажиллагаандаа мөрдөнө;

д/гарсан осол, зөрчлийг Хяналтын алба болон иргэний хамгаалалтын байгууллагад нэн даруй мэдээлж, ослын хор уршгийг арилгах, аюулгүй болгох арга хэмжээг холбогдох хууль, дүрэм, журмын дагуу яаралтай авч хэрэгжүүлнэ;

е/цацрагтай ажиллагсад нь тусгай хөтөлбөр, журмын дагуу явагдах цацрагийн хамгаалалт, аюулгүй байдлын сургалт, давтан сургалтад хамрагдаж гэрчилгээ авсан байна;

ж/хуулийн этгээд, иргэн нь практик үйл ажиллагааны явцад гарч болзошгүй ослоос сэргийлэх, ослын хор уршгийн цар хүрээг харгалзан түүнийг арилгах, аюулгүй болгох арга хэмжээг өөрийн зардлаар хэрэгжүүлнэ;

з/цацрагийн үүсгүүрийг Хяналтын албаны зөвшөөрөлгүйгээр шуудангаар илгээх, хөндлөнгийн хүнээр дамжуулах, биедээ авч нийтийн тээврийн хэрэгслээр зорчихыг хориглоно.

и/цацрагийн үүсгүүр, цөмийн

материалыг зэвсгийн зориулалтаар үйлдвэрлэх, нөөцөлж хадгалахыг хориглоно;

к/цацрагийн үүсгүүрийн нэр төрөл, шинж чанар, идэвхийн хэмжээ, хэрэглэх зориулалт, аргачлал нь тодорхой бус бол түүнийг хэрэглэхийг хориглоно.

23.Цацрагийн үүсгүүр, цацраг идэвхт хаягдал, цөмийн материалыг улсын хилээр нэвтрүүлэхэд тавих шаардлага:

а/зохих журмын дагуу авсан зөвшөөрөлгүйгээр цацрагийн үүсгүүр болон цацрагийн үүсгүүр бүхий аппарат, багаж хэрэгсэл, тоног төхөөрөмжийг улсын хилээр нэвтрүүлэхийг хориглоно;

б/цацрагийн үүсгүүр болон цацрагийн үүсгүүр бүхий аппарат, багаж хэрэгсэл, тоног төхөөрөмжийг улсын хилээр нэвтрүүлэхэд тавих хяналтыг гаалийн байгууллага Хяналтын албатай хамтран хэрэгжүүлнэ.

24.Цацраг идэвхт хаягдлыг булшлахад тавих шаардлага:

а/цацрагийн хяналтын улсын байцаагчаар дүгнэлт гаргуулан Хяналтын албанаас зөвшөөрөл авсны үндсэн дээр цацраг идэвхт хаягдлыг булшилна;

б/цацраг идэвхт хаягдлыг булшлахдаа байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээ гаргуулсан байна;

в/цацраг идэвхт хаягдлыг булшлах ажлыг холбогдох мэргэжилтний удирдлага, цацрагийн хяналтын болон төрийн захиргааны мэргэжлийн хяналтын холбогдох байгууллагын байцаагч нарын хяналтын дор гүйцэтгэнэ.

Дөрөв.Мэргэжлийн болон эмнэлгийн шарлагад тавих хязгаарлалт

25.Цацрагтай ажиллагчид нь хувийн дозиметрийн хяналтад заавал хамрагдана.

26.Цацрагтай ажиллагчид нь цацрагийн аюулгүйн нормд заасан тунгийн хязгаараас илүү шарлагад өртөж болохгүй.

27.Цацрагийн үүсгүүрээр оношилгоо, эмчилгээ хийхдээ энэ журам, цацрагийн аюулгүйн норм болон бусад холбогдох дүрэм, журмыг хатуу

мөрдөж ажиллана.

28.Цацрагийн үүсгүүрээр оношилгоо, эмчилгээ хийхэд ашиглаж байгаа багаж төхөөрөмж, аппаратын тохируулга, баталгаажуулалт, хяналтыг тогтмол хийж байна.

29.Жирэмсэн эх буюу өсвөр насны хүүхдэд цацрагийн үүсгүүрээр оношилгоо, эмчилгээ хийхдээ тухайн өвчтөн буюу түүнийг хуулийн дагуу төлөөлөх этгээдийн зөвшөөрлийг үндэслэнэ.

30.Рентген оношилгооны явцад тухайн өвчтөнөөс бусад хүмүүсийг үндэслэлгүйгээр цацрагийн шарлагад өртүүлэхийг хориглоно.

31.Цацрагтай ажиллагчид нь цацрагийн хамгаалалт, аюулгүй байдлын шаардлага, хөдөлмөрийн хэвийн нөхцөлийг хангах асуудлаар холбогдох байгууллагын захиргаанд шаардлага тавих, ажиллахаас татгалзах, Хяналтын албанд хандах эрхтэй.

Тав.Цацраг идэвхт ашигт малтмалыг ашиглахад тавих үндсэн шаардлага

32.Цацраг идэвхт ашигт малтмал, хүдэр (цаашид "цацраг идэвхт ашигт малтмал" гэх)-ийг ашиглах, олборлох, боловсруулах, баяжуулах, импортлох, экспортлох, тээвэрлэх, гарах хаягдлыг булшлах, ашиглалтын дараа газрыг сэргээх зэрэг үйл ажиллагаа явуулж буй хуулийн этгээд, иргэн, гадаадын болон олон улсын байгууллага нь Хяналтын албанаас зөвшөөрөл авна.

33.Энэ журмын 32-т заасан үйл ажиллагаа явуулах явцад хүний эрүүл мэнд, байгаль орчинд сөргөөр нөлөөлөхөөс хамгаалах арга хэмжээг уг үйл ажиллагааг явуулж буй иргэн, дотоодын болон гадаадын хуулийн этгээд, олон улсын байгууллага өөрийн зардлаар хэрэгжүүлнэ.

34.Иргэн, дотоодын болон гадаадын хуулийн этгээд, олон улсын байгууллага нь энэ журмын 32-т заасан үйл ажиллагаа явуулахдаа энэхүү журам болон бусад холбогдох дүрмийг дагаж мөрдөнө.

35.Цацраг идэвхт ашигт малтмалыг тээвэрлэхэд энэ журмын 20-д заасан журмыг дагаж мөрдөнө.

Зургаа.Бусад зүйл

36.Энэхүү журмыг зөрчиж бусдад хохирол учруулсан бол хууль тогтоомжид заасны дагуу гэм буруутай этгээдээр нөхөн төлүүлж зохих хариуцлага хүлээлгэнэ.

МОНГОЛ УЛСЫН ҮНДСЭН ХУУЛИЙН ЦЭЦИЙН ДҮГНЭЛТ

2000 оны 5 дугаар сарын 11-ний өдөр

Дугаар 04

Улаанбаатар хот

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Цэцийн хуралдааныг Цэцийн дарга Н.Жанцан даргалж, гишүүн Ж.Амарсанаа, Ж.Болдбаатар, Ж.Бямбажав, В.Удвал /илтгэгч/ нарын бүрэлдэхүүнтэйгээр, нарийн бичгийн даргаар Цэцийн нарийн бичгийн дарга Б.Цэндэхүүг оролцуулан Төрийн ордны 251 тоот өрөөнд хийв.

Цэцийн хуралдаанд гомдол гаргагч иргэн Н.Чадраабал оролцов. Хуралдаанд Засгийн газрын итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч оролцоогүй болно.

Иргэн Н.Чадраабал Үндсэн хуулийн Цэцэд ирүүлсэн өргөдөлөө:

1. Монгол Улсын Засгийн газрын 1999 оны 176 дугаар тогтоолын 1, 3, 4 дүгээр зүйл, 5 дугаар зүйлийн "а", "б" заалт нь Монгол Улсын Үндсэн хуулиар тунхагласан шударга ёс, тэгш байдал, хууль дээдлэх төрийн үйл ажиллагааны үндсэн зарчмуудыг илт зөрчсөн байна. Тухайлбал, Засгийн газрын 1999 оны 176 дугаар тогтоолын 1 дүгээр зүйлээр "Батлагдсан төсвийнхөө зардлын зүйл, ангийг ... шилжүүлэн зарцуулж байх" эрхийг Монгол Улсын бүх төсөвт байгууллагаас төсөв, санхүүгийн болон шийдвэр гаргах эрх мэдэлд ойрхон байдаг зөвхөн хоёрхон байгууллага, Сангийн яам, Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газарт олгож, тэрчлэн мөн тогтоолын 5 дугаар зүйлийн "а"-д "Сангийн яам, Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын сар бүрийн санхүүжилтийг хагас сар тутамд жилийн нийт төсвийн 1/24-тэй тэнцэх хэмжээгээр дүнгээр нь бодож олгож байх", мөн зүйлийн "б"-д Сангийн яам, Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газарт "... төсвийн хэмнэлтийг өөрт нь бүрэн үлдээж байхын зэрэгцээ хэмнэлт гаргасныг нь дараа оны төсвийг бууруулах үндэслэл болгохгүй байх" ОНЦГОЙ эрх эдлүүлэхийг Сангийн сайдад үүрэг болгосон байна. Бүх төсөвт байгууллагаас хоёрхон байгууллагыг сонгон авч төсөв захиран зарцуулах хэмжээлшгүй их эрх мэдэл олгосон нь Монгол Улсын Үндсэн хуулиар тунхагласан ШУДАРГА ЕС, ТЭГШ БАЙДАЛ, ХУУЛЬ ДЭЭДЛЭХ зарчмыг зөрчиж байгаагийн нэг баталгаа мөн.

2. Засгийн газрын 1999 оны 176 дугаар тогтоолын 3 дугаар зүйлээр Төрийн албаны тухай хуулийн 28 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн 2, 4 болон мөн зүйлийн 3 дахь хэсгийн 1, 2, 3, 4, мөн зүйлийн 7 дахь хэсэгт заасны дагуу тогтоож, улс орон даяар мөрдөгдөж байсан "Төрийн албан хаагчдад нэмэгдэл олгох журам батлах тухай" Засгийн газрын 1995 оны 96 дугаар тогтоолын 1, 2,

Монгол Улсын Засгийн газрын 1999 оны 176, 2000 оны 22, 23 дугаар тогтоол Үндсэн хуулийн холбогдох заалтыг зөрчиж байгаа эсэхийг хянан хэлэлцсэн тухай

3, 4, 5 дугаар хавсралтад заасны дагуу олгох нэмэгдлүүдийн хэмжээг Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газар, Сангийн яамны аппаратад ажиллаж байгаа төрийн захиргааны болон төрийн үйлчилгээний албан хаагчдад "0" байхаар, мөн тогтоолын 4 дүгээр зүйл, 2000 оны 23 дугаар тогтоолын 1 дүгээр зүйлээр Төрийн албаны тухай хуулийн 28 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн 2, 4, мөн зүйлийн 3 дахь хэсгийн 1, 2, 3, 4, мөн зүйлийн 5 дахь хэсэгт заасны дагуу тогтоож, улс орон даяар мөрдөж байгаа "Төрийн албан хаагчдын цалингийн талаар авах арга хэмжээний тухай" Засгийн газрын 1999 оны 154 дүгээр тогтоолыг Сангийн яам, Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газарт хамааруулахгүй байхаар тус тус тогтоосон нь Үндсэн хуулиар олгосон "Үндсэн хууль, бусад хуулийн биелэлтийг улс орон даяар зохион байгуулж хангах" үндсэн бүрэн эрхээ Засгийн газар хэрэгжүүлэхээ умартаж, Үндсэн хуулийн 38 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн 1-д заасныг зөрчиж байна.

3. Засгийн газрын 1999 оны 176 дугаар тогтоол болон 2000 оны 23 дугаар тогтоол нь төрийн жинхэнэ албан хаагчийн "Эх орон, ард түмнийхээ төлөө эрдэм чадлаа зориулж, төрийн хууль, ёс зүйн хэм хэмжээг чанд сахиж албан үүргээ үнэнч шударгаар биелүүлэхээ тангараглая. Тангарагаа няцвал хуулийн хариуцлага хүлээнэ" хэмээн өргөсөн тангарагтай зөрчилдөж, тэдэнд хууль бус шийдвэрийг биелүүлэх явдлыг тулгаж байгаагаараа Үндсэн хуулийн 46 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасныг зөрчиж байна.

4. Төрийн албаны тухай хуулиар тогтоосон төрийн албан хаагчийн зарим ажиллах нөхцөл баталгааг Засгийн газар өөрийн тогтоолоор зохицуулах оролдлого хийснээр Үндсэн хуулийн 46 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсэгт буй "Төрийн албан хаагчийн ажиллах нөхцөл баталгааг хуулиар тогтооно" гэсэн заалтыг зөрчиж байна. Тэрчлэн Засгийн газрын 2000 оны 23 дугаар тогтоолын 3 дугаар зүйлээр "... сарын цалингийн 60 хүртэл хувьтай тэнцэх урамшуулалт цалин олгох ..." гэсэн ямар нэгэн хуулиар зохицуулагдаагүй эрхийг Засгийн газар дур мэдэн өөртөө олгосон байна.

5. Засгийн газар нь хуулиар тогтоосон эрх мэдлээ хэтрүүлж, хууль зөрчин хуулиас илүү "хүчтэй" тогтоол гаргаснаараа хууль тогтоох эрх мэдлийг гагцхүү өөртөө хадгалдаг төрийн эрх барих дээд байгууллага болох Улсын Их Хурлын эрх мэдэлд шууд халдсан байна гэж үзэх үндэслэлтэй байна.

Засгийн газрын эдгээр тогтоол нь ноцтой үр

дагаварт хүрч болзошгүй тул яаралтай хянан үзэж, уг тогтоолуудыг хүчингүй болгож өгөхийг хүсье! гэжээ.

Цэцийн хуралдаанд Засгийн газраас ирүүлсэн тайлбарт "Төсвийн санхүүжилтийн үр ашгийг дээшлүүлэх туршилтын тухай" Засгийн газрын 1999 оны 10 дугаар сарын 27-ны өдрийн 176 дугаар тогтоол нь Сангийн яам болон Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газарт туршилт хэрэгжүүлэх хугацаанд батлагдсан төсвийнхөө зардлын зүйл ангийг байгууллагынхаа үйл ажиллагааны зориулалтаар шилжүүлэн зарцуулж гэж эрхийг олгосон бөгөөд энэхүү тогтоол болон "Туршилтын хугацааг сунгах тухай" Засгийн газрын 2000 оны 22, "Туршилтын хугацаанд мөрдөх цалингийн сүлжээ батлах тухай" Засгийн газрын 2000 оны 23 дугаар тогтоолууд нь Улсын Их Хурлаас баталсан дээрхи хуультай зөрчилдөөгүй тул Засгийн газар иргэн Н.Чадраабалын өргөдөлдөө бичсэнчлэн Үндсэн хуулийг зөрчсөн гэж үзэх үндэслэл байхгүй болно.

Төрийн албаны тухай хуулийн 28 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсэгт төрийн захиргааны болон үйлчилгээний албан хаагчийн албан тушаалын цалингийн сүлжээ, жишгийг Засгийн газар тогтооно гэсэн бөгөөд уг зүйлийн 7, 8 дахь хэсэгт төрийн захиргааны болон үйлчилгээний албан хаагчийн нэмэгдлийн хэмжээг Засгийн газар тогтооно гэж заасан байна.

Иймээс 1999 оны 176 дугаар тогтоолоор туршилт хэрэгжиж байгаа байгууллагын хувьд Төрийн албаны тухай хуулийн 28 дугаар зүйлд заасан дээрх нэмэгдлүүдийн хэмжээг "0" байхаар тогтоосон, 2000 оны 23 дугаар тогтоолоор туршилтын хугацаанд эдгээр байгууллагад мөрдөх цалингийн сүлжээг баталсан нь Засгийн газар асуудлыг өөрийн бүрэн эрхийн хэмжээнд шийдвэрлэсэн юм.

"Засаглалын шинэтгэлийн хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх хэлэлцээр"-ийг Монгол Улсын Засгийн газар, Азийн хөгжлийн банкны хооронд байгуулсан бөгөөд энэхүү гэрээг Улсын Их Хурлаас соёрхон баталсан болно. Уг гэрээний дагуу авах зээлийн хөрөнгийг төсвийн байгууллагын удирдлага, санхүүжилтийг боловсронгуй болгох, үр ашгийг нь дээшлүүлэх арга хэмжээнд зарцуулах юм. Энэхүү гэрээг соёрхон баталсан нь төсвийн санхүүжилтийн үр ашгийг дээшлүүлэхтэй холбоотой арга хэмжээг Улсын Их хурлаас дэмжиж байгааг нотолж байгаа бөгөөд уг гэрээний дагуу зарим байгууллага, тухайлбал, төрийн захиргааны албаны зөвлөл, Үндэсний статистикийн газар, Гаалийн ерөнхий газар, Төрийн хянан шалгах хороо, Үндэсний татварын ерөнхий газар Азийн хөгжлийн банкнаас нийт 5 сая ам.долларын зээл авч төсвийн байгууллагын удирдлага, санхүүжилтийн үр ашгийг дээшлүүлэх чиглэлээр туршилт хэрэгжүүлж эхлэх

гэж байна.

Олон улсын санхүүгийн байгууллагаас ямар нэгэн зээл авалгүйгээр Сангийн яам болон Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газар нь үргүй зардлыг хэмнэх, өндөр өртөгтэй үйлчилгээнээс татгалзах зэрэг замаар өөрийн дотоод нөөц бололцоог ашиглан хүчин төгөлдөр хууль тогтоомжийн хүрээнд ажиллагчдынхаа цалинг туршилтын хугацаанд нэмсэн нь Үндсэн хууль зөрчсөн асуудал биш бөгөөд энэ талаар гарсан Засгийн газрын шийдвэрүүд Улсын Их Хурлын эрх хэмжээнд халдаагүй гэж үзэж байна.

Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 9, 12 дугаар зүйлд Засгийн газар нь иргэдийн хөдөлмөр, ахуй, орон сууцны нөхцөлийг сайжруулах арга хэмжээ авч, төрийн албаны ажилтны ажиллах нөхцөл, нийгмийн баталгааг хангах үүрэгтэй болохыг тус тус заасан болно. Засгийн газрын 1999 оны 176 дугаар тогтоолын дагуу авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ нь нэмэлт хөрөнгө гаргахгүйгээр төсвийн сахилгыг дээшлүүлж, зардлыг хэмнэх замаар төрийн албан хаагчдын амьдралын баталгааг сайжруулах шат дараалсан ажлын эхлэл юм.

Монгол Улсын Засгийн газар энэхүү туршилттай холбоотой асуудлыг 2000 оны 5 дугаар сарын 4-ний өдрийн хуралдаанаараа хэлэлцээд амжилттай болсон гэж үзэн түүнийг улсын хэмжээнд туршин хэрэгжүүлэхээр тогтсон бөгөөд үүнтэй холбоотой хуулийн төслүүдийг Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлсэн болно. Энэхүү арга хэмжээг хэрэгжүүлснээр иргэдийн орлогыг нэмэгдүүлэн аж амьдралыг нь дээшлүүлэх бололцоотой болох юм.

Иймд дээр дурьдсан Засгийн газрын тогтоолууд нь иргэн Чадраабалын бичсэнчлэн Үндсэн хууль зөрчсөн гэх ямар нэгэн үндэслэл байхгүй гэж үзэж байна" гэжээ.

ХЯНАВАЛ:

1. Монгол Улсын Засгийн газар олон улсын гэрээгээр хүлээсэн үүргээ хэрэгжүүлэх зорилгоор 1999 оны 10 дугаар сарын 27-нд "Төсвийн санхүүжилтийн үр ашгийг дээшлүүлэх туршилтын тухай" 176 дугаар тогтоол; 2000 оны 2 дугаар сарын 8-нд "Туршилтын хугацааг сунгах тухай" 22 дугаар тогтоол; "Туршилтын хугацаанд мөрдөх цалингийн сүлжээ батлах тухай" 23 дугаар тогтоолыг туршилтын тодорхой хугацаа заан баталжээ.

2. Монгол Улсын Засгийн газрын 1999 оны 10 дугаар сарын 27-ны өдрийн 176; 2000 оны 2 дугаар сарын 8-ны өдрийн 22, 23 дугаар тогтоол Монгол Улсын Үндсэн хуулийн холбогдох заалтыг зөрчсөн үндэслэл тогтоогдохгүй байна.

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн жаран

зургадугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг, Үндсэн хуулийн Цэцэд маргаан хянан шийдвэрлэх ажиллагааны тухай хуулийн 31, 32 дугаар зүйлийг удирдлага болгон ТОГТООХ нь:

1. Засгийн газрын 1999 оны "Төсвийн санхүүжилтийн үр ашгийг дээшлүүлэх туршилтын тухай" 176; 2000 оны "Туршилтын хугацааг сунгах тухай" 22; "Туршилтын хугацаанд мөрдөх цалингийн сүлжээ батлах тухай" 23 дугаар тогтоол Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 1 дүгээр зүйлийн 2; 38 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн 1; 46 дугаар зүйлийн 2, 3 дахь хэсэг; 45 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг; 70 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийг зөрчөөгүй байна.

2. Үндсэн хуулийн Цэцийн энэхүү дүгнэлтийг хүлээн авснаас хойш 15 хоногийн дотор хэлэлцэн харуу ирүүлэхийг Улсын Их Хуралд уламжилсугай.

ДАРГА
ГИШҮҮД

Н.ЖАНЦАН

Ж.АМАРСАНАА

Ж.БОЛДБААТАР

Ж.БЯМБАЖАВ

В.УДВАЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХИЙН ТОГТООЛ

2000 оны 1 дүгээр сарын 19-ний өдөр

Дугаар 03

Улаанбаатар хот

ГЭМТ ХЭРГИЙН УЛМААС УЧИРСАН ХОХИРЛЫГ НӨХӨН ТӨЛҮҮЛЭХ ТУХАЙ

Гэмт хэргийн улмаас бусдад учирсан эд материалын хохирлыг, хэрэг бүртгэх мөрдөн байцаах /цаашид "мөрдөн байцаах" гэнэ/ болон шүүн таслах ажиллагааны явцад шуурхай шалган бодитойгоор тогтоож нөхөн төлүүлэх нь төр, аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэдийн эд хөрөнгийн болон өмчлөх эрх, бусад ашиг сонирхлыг хамгаалах хууль ёсны арга хэрэгслэл юм.

Гэмт хэргийн улмаас учирсан эд хөрөнгийн хохирлыг нөхөн төлүүлж байгаа одоогийн байдлаас үзэхэд мөрдөн байцаах ажиллагааны явцад иргэний нэхэмжлэгч, хариуцагчийн тухай бүр тогтоохгүй орхих, яллагдагч, шүүгдэгч нарын болон иргэний хариуцагчийн хөрөнгийг олж илрүүлэн, шаардлагатай үед цаг алдалгүй битүүмжлэн нэхэмжлэлийг хангах арга хэмжээ авахгүй орхих, гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирлын үнийг эрх бүхий байгууллага, мэргэжлийн хүмүүсийн үнэлгээнд тулгуурлаж нарийвчлан тогтоолгүйгээр зөвхөн иргэний нэхэмжлэгч, хохирогч нарын үнэлгээг үндэслэн тогтоох, гэмт хэрэгтэй холбогдон гараагүй материаллаг бус зардлыг хохиролд хамааруулах, гэмт хэргийн улмаас эд материалын хохирол хүлээсэн этгээд болон иргэний нэхэмжлэгчид шүүхийн байцаалт хүртэлх эрүүгийн байцаан шийтгэх ажиллагааны аль ч үе шатанд иргэний нэхэмжлэл гаргах эрхтэй болохыг тайлбарлан өгөхгүй орхигдуулах, нэхэмжлэл гаргаагүй тохиолдолд прокурор өөрийн санаачлагаар хохирол хүлээсэн этгээдийн эрхийг хамгаалах арга хэмжээ авдаггүй дутагдал гарсаар байна.

Таслан шийдвэрлэх тогтоолд эд хөрөнгийн хохирлыг нөхөн төлүүлэхдээ хуулийн зүйл, заалтыг хэрэглэхгүй орхих, шүүгдэгчийн гэм буруугаас хэдий хэмжээний хохирол учирсан, тэр нь ямар баримтаар нотлогдож байгааг тодорхой заадаггүй, шүүх хуралдаанд иргэний нэхэмжлэгч хариуцагч, гуравдагч этгээд, хамтран хариуцагчдыг бүрэн татан оролцуулдаггүй явдал давтагдан гарч байна.

Гэмт хэргийн улмаас учирсан эд хөрөнгийн хохирлыг эрүүгийн шүүн таслах ажиллагааны явцад зөв тогтоон шийдвэрлэж хуулийн этгээд, хувь хүний эд хөрөнгийн болон өмчлөх эрхийг хамгаалан хангах талаар хууль тогтоомжийн заалтыг нэг мөр зөв хэрэгжүүлэн биелүүлэх зорилгоор Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 50 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1 дэх заалт, Шүүхийн тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн гурав дахь хэсгийн 6 дугаар заалтыг удирдлага болгон Монгол Улсын Дээд шүүхээс ТОГТООХ нь:

1. Мөрдөн байцаах байгууллага болон шүүх нь гэмт хэргийн уршгаар хуулийн этгээд, хувь хүнд учирсан эд хөрөнгийн хохирлыг мөрдөн байцаах, шүүн таслах ажиллагааны явцад бүрэн шалгаж, бодит хохирлын хэмжээг үнэн зөв тогтоож, хэргийг шүүн таслах хуралдаанаар нөхөн төлүүлэх асуудлыг нэг мөр шийдвэрлэх тухай хууль, тогтоомжийн заалтыг биелүүлж байхын тулд гэмт хэрэгт холбогдсон /үйлдсэн/ этгээдийн эд хөрөнгийг илрүүлэн тогтоож битүүмжлэн хамгаалах арга хэмжээг заавал авч байх ёстойг нийт шүүхэд заасугай.

2. Эд хөрөнгийн хохирол учруулсан эрүүгийн

хэрэг нэг бүрийн иргэний нэхэмжлэгч, хариуцагч нарт ЭБШ хуульд заасан эрх, үүргийг албан ёсоор тайлбарлан өгөх, иргэний нэхэмжлэгчээр тогтоох, иргэний хариуцагч, гуравдагч этгээдээр татан оролцуулах тогтоол, захирамж гаргах, хохирлын хэмжээг үнэн зөв, бүрэн тогтоох тухай Монгол Улсын ЭБШ хуулийн 52.53.54, 142.143 дугаар зүйлийн заалтыг хэрэг бүртгэгч, мөрдөн байцаагч, прокурор, шүүгч нэг бүр заавал хэрэгжүүлж байх ёстой.

Яллагдагчийг шүүхэд шилжүүлэх асуудлыг шийдвэрлэх үед мөрдөн байцаалтын шатанд ЭБШ хуулийн дээрхи заалтуудын шаардлагыг биелүүлээгүй, иргэний нэхэмжлэгч, хариуцагчийн эрхийг хангаагүй, гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирлыг үнэн зөв тогтоогоогүй байвал ЭШБ хуулийн 222 дугаар зүйлийн 7. 223 дугаар зүйлд заасан үндэслэлээр иргэний нэхэмжлэлийг хангах, үүнтэй холбогдсон тайлбар хүсэлтийг шийдвэрлэх ажиллагааг шүүгч заавал хийнэ.

3. Гэмт хэргийн улмаас учирсан эд хөрөнгийн хохирлыг нөхөн төлүүлэх асуудлыг шүүх хуралдаанаар хянан шийдвэрлэхдээ таслан шийдвэрлэх тогтоолын тодорхойлох хэсэгт шүүгдэгчийн гэмт үйлдэл /эс үйлдэхүй/-ийн уршгаар иргэд, аж ахуйн нэгж байгууллагад хэдий хэмжээний, ямар үнэтэй эд хөрөнгийн хохирол учруулсныг тодорхой зааж, бүх төлбөрийн хэмжээг төгрөгөөр /мөнгөн илэрхийллээр/ тооцон тогтоож хуулийн ямар зүйл хэсгийг баримтлан хохирлыг аль байгууллага иргэн, гуравдагч этгээдээс ямар хэмжээгээр нөхөн төлөх, нэхэмжлэлийг бүрэн буюу зарим хэсгийг нь хэрэгсэхгүй болгосон тохиолдолд түүний хэмжээ, үнийн дүнг мөнгөн илэрхийллээр тооцож тодорхой зааж байсугай.

4. Гэмт хэргийн улмаас иргэд аж ахуйн нэгж, байгууллагад учирсан эд материалын хохирлыг ямар тохиолдолд аж ахуйн нэгж, байгууллага, шүүгдэгч /иргэн/ гуравдагч этгээд төлөх үндэслэл бий болж байгааг зөв тогтоох нь холбогдох хууль, тогтоомжийн заалтыг зөв хэрэглэх ач холбогдолтой болохыг нийт шүүхэд анхааруулсугай. Үүнд:

а/ аж ахуй нэгж байгууллагын ажилтан /ажилчин, албан хаагч/ өөрт ногдсон албаны үүргээ биелүүлж байх үедээ гэмт хэрэг үйлдсэний улмаас өөрийн байгууллагадаа эд материалын хохирол учруулсан бол Монгол Улсын Хөдөлмөрийн хуулийн 135 дугаар зүйлийн нэг дэх хэсгийн 1 дүгээр заалтыг баримтлахыг:

б/ Гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирлыг

аж ахуй нэгж, байгууллагаар нөхөн төлүүлэхдээ Монгол Улсын Иргэний хуулийн 378, 379, 383, 384 дүгээр зүйлийг баримтлах бөгөөд энэхүү үндэслэлийг мөрдөн байцаалтын шатанд шалган тогтоож, гэм буруутай этгээдийг гуравдагч этгээдээр /иргэний хариуцагчаар/ татсан байх шаардлагатайг тус тус тайлбарласугай.

5. Гэмт хэргийн улмаас учирсан материалын хохирлыг дээрх үндэслэлээр аж ахуйн нэгж байгууллагаар төлүүлэхдээ гэм буруутай этгээдийг гуравдагч этгээдээр татан оролцуулж, түүнд төлбөр хариуцуулаагүй бол тухайн аж ахуйн нэгж байгууллага жич нэхэмжлэл гаргах эрхтэй болохыг албан ёсоор тайлбарлан өгч, энэ тухай шийдвэртээ ердийн журмаар дурьдаж байвал зохино.

6. Гэмт хэрэг санаатай үйлдсэний улмаас аж ахуйн нэгж, байгууллага иргэдэд эд материалын хохирол учруулсан бол шүүх учирсан бодит хохирлын хэмжээгээр гэм буруутай этгээдээр нөхөн төлүүлнэ.

Харин бусдад гэм хор учруулснаас үүссэн үүргийн талаар Монгол Улсын Иргэний хуулийн 394 дүгээр зүйлд заасан үндэслэл тогтоогдвол шүүх төлбөрийн хэмжээг багасгах эрхтэй.

Гэмт хэргийн улмаас бусдад учирсан материалын хохирлыг хамтран хариуцвал зохих этгээд /үүд/-ийн гэмт хэрэг үйлдсэн сэдэлт, санаа зорилго, гэм буруугийн хэр хэмжээ түүний оролцоо гэмт хэрэг үйлдэх замаар олж авсан эд хөрөнгөөс авсан /ашигласан /хувь хэмжээ зэргийг харгалзан хохирлыг хариуцах хэмжээг хариуцагч этгээд бүрт ялгамжтай оноож тогтоох буюу хууль тогтоомжид заасан тодорхой үндэслэл байвал тухайн этгээдийг төлбөрөөс чөлөөлж болно.

7. Тодорхой үйл явдал /факт/-ын улмаас иргэд, аж ахуйн нэгж байгууллагад материалын хохирол учирсан боловч мөрдөн байцаах ажиллагааны явцад Монгол Улсын ЭБШ хуулийн 6 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн 2,3,4,5,6 болон 196 дугаар зүйлийн нэг дэх хэсэгт заасан үндэслэл тогтоогдсоноос хэргийг хэрэгсэхгүй болгож байгаа бол ЭБШ хуулийн 31 дүгээр зүйлд зааснаар эд материалын хохирлыг нөхөн төлүүлэх эсэх тухай асуудлыг шүүх прокурорын санаачлагаар шийдвэрлэх буюу иргэний нэхэмжлэлийг шийдвэрлэхгүй орхиж, иргэний журмаар нэхэмжлэл гаргаж шийдвэрлүүлэх эрхтэй болохыг нэхэмжлэгчид мэдэгдэнэ.

Эрүүгийн хэргийг хянан хэлэлцэх явцад иргэний нэхэмжлэлийн талаархи хохирлын тооцоог шүүх хуралдааныг хойшлуулахгүйгээр гаргах

бололцоогүй болсон онцгой тохиолдолд иргэний нэхэмжлэлийн хэмжээг үнэн зөв тогтоож түүний шаардлагыг хангах ажиллагааг иргэний хэргийн журмаар шийдвэрлүүлэхээр шилжүүлэх болно. / Эрүүгийн Байцаах Шийтгэх хуулийн 302 дугаар зүйл/

Түүнчлэн иргэний нэхэмжлэл гаргаагүй буюу гаргасан нэхэмжлэлийг хэлэлцээгүй орхисон бол иргэд, аж ахуйн нэгж, байгууллага иргэний журмаар жич нэхэмжлэл гаргах эрхийг эдэлнэ.

8. Монгол Улсын ЭБШ хуулийн 6 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан үндэслэлээр эрүүгийн хэргийг хэрэгсэхгүй болгосон тохиолдолд иргэний нэхэмжлэлийг хэрэгсэхгүй болгоно.

9. Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуулийн 51 дүгээр зүйлд "Гэмт хэргийн улмаас нэр төр алдар хүнд, санаа сэтгэл, бие эрхтэн, эд хөрөнгийн талаар хохирол хүлээсэн этгээдийг хохирогч гэнэ" гэж заасан бөгөөд мөн хуулийн 142 дугаар зүйл /иргэний нэхэмжлэчийг тогтоох/, 143 дугаар зүйл /иргэний хариуцагчаар татах/-үүдэд гэмт хэргийн уршаар зөвхөн эд материалын хохирол хүлээсэн бөгөөд түүнийгээ нөхөн төлүүлэхээр шаардлага тавьсан, эсхүл "гэмт хэргийн уршаар учирсан эд материалын хохирлыг хууль ёсоор хариуцвал зохих" этгээдүүд хамаарахыг тайлбарласугай.

Гэмт хэргийн улмаас "нэр төр, алдар хүнд, санаа сэтгэлийн" талаар хохирол хүлээсэн этгээдийн хохирлын хэмжээг ихэнхдээ мөнгөн илэрхийллээр тогтоох боломжгүй бөгөөд дээрхи үндэслэлээр хохирогчоор тогтоогдсон этгээд эд материалын хохирол хүлээсэн үндэслэл бүхий нотлох баримтаар нотолж хохирлын тухай тооцоогоо мөнгөн илэрхийллээр гаргаж ирсэн тохиолдолд шүүх түүнийг ердийн журмаар хянан шийдвэрлэх үүрэгтэй.

10. Гэмт хэргийн улмаас хохирогч нь бие эрхтэн /гэмтэл/-ий хохирол хүлээсэн бол эмчилгээ сувилгаатай холбогдон гарсан шууд зардлыг болон хиймэл эрхтэн, түүнийг тавиулахтай холбогдон гарсан бусад зардал, хэрэв хохирогч нас барвал түүний оршуулах ажиллагаатай холбогдон гарсан шууд зардлыг шаардлагатай нотлох баримтуудыг үндэслэн тогтоож гэм буруутай этгээдээс гаргуулна.

Харин нас барсан хохирогчийн хоног тараах /7,21,49 хоног/ гэх мэт зан үйлтэй холбогдон гарсан зардал нь гэмт хэргийн улмаас учирсан эд

материалын хохиролд орохгүй.

11. Гэмт хэрэг үйлдлийн явцад олж авсан эд хөрөнгийг зах зээлийн үнээс илүү үнээр арилжиж борлуулан ашиг олсон бол уг эд хөрөнгийг, эд хөрөнгийг олох боломжгүй бол түүний үнийг хохирогчид олгож илүү олсон ашгийг улсын орлогод оруулахдаа Иргэний хуулийн 396- дугаар зүйлийн 1, 3, 5 дахь хэсгийг давхар баримтлана. Харин гэмт хэргийн замаар олж авсан эд хөрөнгийг ашиглан үйлдвэрлэл, үйлчилгээ явуулж ашиг олсон эсхүл зайлшгүй орох ёстой байсан бодит орлогыг хохирогч Иргэний хуулийн 155 дугаар зүйлд зааснаар нэхэмжлэх эрхтэй.

12. Шүүх гэмт хэргийн улмаас учирсан эд материалын хохирлыг нөхөн төлүүлэхдээ хуулийн зүйл, заалтыг буруу хэрэглэсэн байвал дээд шатны шүүх алдааг засах, бөгөөд Монгол Улсын хууль тогтоомж болон энэ тогтоолын 6 дугаар зүйлд заасан үндэслэл тогтоогдвол төлбөрийн хэмжээг багасгах буюу ихэсгэх эрхтэй. Ийнхүү өөрчлөх явдал нь шүүгдэгчийн байдлыг илт дордуулах буюу хохирогчийн ашиг сонирхлыг ноцтой хөндөхөд хүрвэл прокурорын эсэргүүцэл, хохирогчийн гомдол гарсан тохиолдолд хэргийг анхан шатны шүүхээр шинэчлэн хэлэлцүүлэхээр таслан шийдвэрлэх тогтоолыг хүчингүй болгож, анхан шатны шүүхэд буцаах үндэслэл болохыг заасугай.

13. Гадаад валютын хохирол учруулсан гэмт хэргийн хохирлын төлбөрийг төгрөгөөр тооцож гаргуулахдаа гэмт хэрэг үйлдсэн өдрийн Монгол банкнаас зарласан албан ёсны ханшаар тооцно.

14. Гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирлын хэмжээ нь хэргийн зүйлчлэлд ихээхэн нөлөөлдөг тул хэрэг үйлдсэн өдрийн зах зээлийн ханшаар хохирлын хэмжээг тогтоож байхыг заасугай.

15. Энэ тогтоол гарсантай холбогдуулан БНМАУ-ын Дээд шүүхийн бүгд хурлын /хуучин нэрээр/ 1984 оны 11 дүгээр сарын 28-ны өдрийн "Гэмт хэргийн уршаас учирсан материалын хохирлыг нөхөн төлүүлэхтэй холбогдсон хууль тогтоомжийн заалтыг зөв хэрэгжүүлэх тухай" 44 дүгээр тогтоолыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

ЕРӨНХИЙ ШҮҮГЧ

Ч.ГАНБАТ

ШҮҮГЧ

Н.ТӨРБӨТ

Монгол Улсын Их Хурлын Тамгын газраас гарган,
Хаяг: "Төрийн мэдээлэл" эмхтгэлийн зөвлөл

Улаанбаатар-12
Төрийн ордоч

☎ 329612
Индекс: 14003

Улсын Их Хурлын Тамгын газрын
Хэвлэх хэсэгт хэвлэв.

☎ 329487